

Muziek en rouwverwerking

Een vergelijkend onderzoek tussen de rol van liederen in de verwerking van de Watersnoodramp 1953 en de Grote Vloed van de Mississippi 1927

Michiel Beije

s4623673

Prof. dr. L.E.
Jensen

Nederlandse Taal
en Cultuur

Bachelorwerkstuk
letterkunde

18 – 6 - 2020

Inhoudsopgave

1.0 Samenvatting	p. 3
2.0 Inleiding	p. 4
3.0 Historische context.....	p. 7
3.1 Watersnoodramp 1953	p. 7
3.2 Grote Vloed van de Mississippi 1927	p. 8
4.0 Inhoud	p. 9
4.1 Watersnoodramp 1953.....	p. 9
4.2 Subconclusie Watersnoodramp 1953.....	p. 13
4.3 Grote Vloed van de Mississippi 1927	p. 14
4.4 Subconclusie Grote Vloed van de Mississippi 1927	p. 19
5.0 Vergelijking	p. 21
5.1 Overeenkomsten	p. 21
5.2 Verschillen	p. 21
6.0 Conclusie	p. 23
7.0 Bibliografie	p. 25
8.0 Bijlage: De liedteksten	p. 27
8.1 Watersnoodramp 1953	p. 27
8.2 Grote Vloed van de Mississippi 1927	p. 32

1.0 Samenvatting

In dit onderzoek wordt nagegaan hoe de Watersnoodramp van 1953 en de Grote Vloed van de Mississippi van 1927 zijn verwerkt in liederen. In beide categorieën zijn vijf liederen gekozen. Deze zijn onderworpen aan de vier manieren waarop ze volgens de Canadese musicoloog Heather Sparling behulpzaam kunnen zijn aan het rouwproces: de voorspelbaarheid, de emotionaliteit, de mate waarin de ramp geconcretiseerd wordt en in hoeverre het lied hulp biedt het leven opnieuw op te pakken. Er wordt gekeken in hoeverre de Nederlandse liederen anders omgaan met het rouwproces dan Amerikaanse.

De belangrijkste resultaten zijn dat Amerikaanse liederen een breder scala aan emoties uitspreken dan de Nederlandse. Verder speelt religie een grotere rol in het Amerikaanse corpus en wordt de ramp vaker geconcretiseerd. Nederlandse nummers liggen in tijd verder af van het rampjaar dan de Amerikaanse en zijn relatief onbekender. De Grote Vloed van de Mississippi is in hogere mate door middel van liederen verwerkt dan de Watersnoodramp. Na de Watersnoodramp was er weinig ruimte voor het verhaal van slachtoffers. Hier sluit de geringe rol van liederen in de rouwverwerking op aan. In vervolgonderzoek zou bestudeerd kunnen worden welke culturele redenen hieraan ten grondslag liggen.

2.0 Inleiding

In de geschiedenis hebben natuurrampen meer dan eens een ontwrichtende werking gehad op mens en samenleving. In de afgelopen eeuw zijn er voorbeelden te over: de Grote Kanto Aardbeving in 1923, de tropische cycloon die in 1991 in Bangladesh plaats vond en de aardbeving in Haïti in 2010. De televisiebeelden van de laatstgenoemde ramp zijn niet eenvoudig te vergeten. Er werd massaal geld ingezameld. Volgens de Europese Commissie (2015) zamelde de Europese Unie een totaalbedrag van 833 miljoen euro in, waaruit de Europese betrokkenheid bij overzeese rampen blijkt.

In dit onderzoek staat de rol van liederen in de verwerking van de Watersnoodramp 1953 en de Grote Vloed van de Mississippi 1927 centraal. Natuurrampen worden onder meer verwerkt in kunstuitingen als gedichten, romans, composities, toneelstukken en liederen.

De Canadese musicoloog Heather Sparling (2017) heeft onderzoek gedaan naar de potentiële rol die liederen kunnen innemen in het rouwproces. Dit deed ze naar aanleiding van een explosie in een mijn in Plymouth in 1992. De explosie kostte 26 mensen het leven (Sparling, 2017, p. 90). Familieleden van slachtoffers schreven gedichten en brieven. Er is een toneelstuk geschreven over de mijnexplosie, alsook een film (Sparling, 2017, p. 90).

Bovendien hebben liedjesschrijvers veel liederen geschreven over de ramp. Sparling gaat hierop in door liedjesschrijver Paul Morse te interviewen, die een lied heeft geschreven over de mijnramp (Sparling, 2017, p. 93).

Met behulp van psychologische literatuur betoogt Sparling dat liederen behulpzaam kunnen zijn aan het rouwproces op de volgende manieren: door de voorspelbaarheid, de emotionaliteit, de mate waarin geconcretiseerd wordt en door hulp te bieden om het leven opnieuw op te pakken (Sparling, 2017, p. 98). Indien de realiteit drastisch verandert, moeten mensen een nieuwe manier vinden om zich tot de realiteit te verhouden. Lieder kunnen helpen om orde te vinden. Hierbij kunnen liederen ten eerste behulpzaam zijn door de voorspelbaarheid van de liedstructuur, omdat dit een nieuwe orde creëert. Ten tweede noemen ramplieder vaak concrete gegevens van de ramp; het concretiseren van de ramp in taal verhoogt het gevoel van orde.

Lieder geven ruimte aan emoties op een sociaal geaccepteerde manier. Literatuur over rouwverwerking toont aan dat rampen een breed scala aan emoties oproepen; het is van belang dat al de emoties geuit worden, ook de niet – sociaal geaccepteerde emoties (Sparling, 2017, p. 96). Sparling geeft aan dat Westerse culturen op een afstandelijke manier met de dood omgaan (Sparling, 2017, p. 95). De dood noemen in liederen is daartegen wel sociaal

geaccepteerd (Sparling, 2017, p. 96). Tevens bieden liederen een gelimiteerde uiting van emotie. De expressie duurt even lang als het lied en de nasleep. Tot slot biedt een lied hulp door te gaan met leven zonder het slachtoffer te vergeten of te ontoren. Dit kan zowel gebeuren door de ramp zelf te noemen, als slachtoffers (Sparling, 2017, p. 98).

Dit onderzoek vergelijkt de verwerking van twee grote rampen in liederen: de Watersnoodramp en de Grote Vloed van de Mississippi. Waarom juist deze twee rampen? Ten eerste is gekozen voor twee rampen die vergelijkbaar zijn. Beide rampen staan te boek als de grootste watersnoodramp uit de nationale geschiedenis van respectievelijk Nederland en de Verenigde Staten. De Watersnoodramp van 1953 is de grootste Nederlandse natuurramp van de 20ste eeuw, aldus Rijkswaterstaat. Encyclopaedia Britannica (z.d.) beschrijft de Grote Vloed van de Mississippi als “one of the worst disasters in the history of the United States”. Ze vonden verder niet lang na elkaar plaats en brachten enorme materiële schade met zich mee. Volgens Rijkswaterstaat bracht de Watersnoodramp anderhalf miljard gulden aan materiële schade op. De Grote Vloed van de Mississippi bracht één miljard dollar aan schade op volgens Encyclopaedia Britannica (z.d.).

Ten tweede brengt deze keuze de mogelijkheid met zich mee om de verschillen tussen de liederen uit Nederland en Amerika met elkaar te vergelijken. Dit is interessant omdat eventuele cultuurverschillen tussen de twee landen in het omgaan met rouw in liederen zo inzichtelijk worden.

In de categorie Watersnoodramp van 1953 zijn de volgende vijf nummers gekozen: *Zoveel stemmen* (Mar van der Veer, Michiel de Zeeuw, 2008), *De storm* (Bløf, 2009), *Ten onder gegaan* (Bas Groeneberg, Floris de Haan, 2011), *Tranenzie* (Bas Groeneberg, Floris de Haan, 2011) en *Kleine piraat* (Sjaan van Duinhoven, 2019). In de categorie De Grote Vloed van de Mississippi van 1927 zijn de volgende vijf nummers gekozen: *Mississippi Heavy Water Blues* (Barbecue Bob, 1927), *When the Levee Breaks* (Memphis Minnie, Kansas Joe McCoy, 1929), *High Water Everywhere, Part 1* (Charlie Patton, 1929), *Southern Flood Blues* (Big Bill Broonzy, 1973) en *The Levee's Gonna Break* (Bob Dylan, 2006). De criteria die als leidraad hebben gefungeerd zijn als volgt. De verschijningsdatum heeft als criterium gefunctioneerd in die zin dat het jaar van verschijnen van de nummers zoveel mogelijk uit elkaar ligt, zodat de representativiteit groter is. Daarnaast is populariteit een criterium geweest; hoe populairder het nummer, hoe groter de kans dat het nummer opgenomen zou worden in het onderzoek. Dit is gedaan ter vergroting van de culturele impact die de liederen gehad moeten hebben.

De nummers worden afzonderlijk getoetst op de vier manieren waarop liederen volgens Sparling behulpzaam kunnen zijn aan het verwerkingsproces: de voorspelbaarheid van de liedstructuur, het noemen van concrete gegevens van de ramp, de ruimte die emotie krijgt en of het lied hulp biedt het leven opnieuw op te pakken. Vervolgens worden de overeenkomsten en verschillen tussen beide categorieën uiteengezet. Alvorens hierop over te gaan, zal historische informatie gegeven worden over de twee rampen. Ook zal literatuur besproken worden die ingaat op de rouwverwerking.

3.0 Historische context

3.1 Watersnoodramp 1953

Rijkswaterstaat (z.d.) meldt dat de Watersnoodramp duurde van 31 januari tot en met 1 februari. Op 29 januari 1953 ontwikkelde zich een noordwesterstorm onder IJsland, om uiteindelijk op de Nederlandse kust af te komen met windkracht tien (orkaankracht). De storm zorgde tezamen met springtij – bij springtij staat het water tijdens vloed nog hoger - voor springvloed. Dijken waren hiertegen niet bestand en braken in Zeeland, Zuid-Holland en Noord-Brabant. De gevolgen waren enorm: meer dan 1.800 mensen kwamen om het leven, 72.000 mensen werden geëvacueerd en 187.000 dieren verdronken. De totale schade wordt door Rijkswaterstaat berekend op anderhalf miljard gulden.

De waterschappen hadden in de jaren voor de Watersnoodramp weinig onderhoud gepleegd aan de dijken, omdat Nederland na 1945 andere prioriteiten had, namelijk het herstellen van oorlogsschade. Om de dijken te herstellen werd het Bureau Coördinatie Dijkherstel geformeerd. Arbeiders uit binnen- en buitenland hielpen mee om de dijken te herstellen. Vanuit de hele wereld werd geld ingezameld voor de wederopbouw. Rijkswaterstaat meldt dat op 6 november 1953 het laatste gat werd gedicht in Ouwkerk.

Historicus en hoogleraar Selma Leydesdorff schreef over de wijze waarop de Watersnoodramp wordt herinnerd *Het water en de herinnering* (1993). Ze geeft hierin aan dat kort na de ramp, het verhaal van de overlevenden amper gehoord werd (Leydesdorff, 1993, p. 75). De pers legde de nadruk op de nationale eenheid en de hulp die verleend moest worden (Leydesdorff, 1993, p. 76).

Leydesdorff geeft aan dat de aanleiding om het boek te schrijven, was dat de ervaringen van slachtoffers tot dan toe buiten de geschiedschrijving waren gebleven (Leydesdorff, 1993, p. 21)

Onderzoekster Inge Duin (2010) geeft aan dat de Watersnoodramp op dit moment meer aandacht krijgt dan ooit. Hiervoor geeft Duin drie redenen aan (Duin, 2010, p. 32). Ten eerste krijgt de Watersnoodramp meer aandacht dan ooit door de afstand van de tijd. Ten tweede speelt het symbolisme van het jaar 2003 een rol (het jaar waarin het vijftig jaar geleden is dat de Watersnoodramp plaatsvond). Ten derde is de ramp lang ondergesneeuwd geweest door de Tweede Wereldoorlog, waarover veel meer is geschreven (Duin, 2010, p. 33).

De generatie die de Watersnoodramp heeft meegemaakt sterft langzaam uit. Een van de slachtoffers die door Leydesdorff aan het woord wordt gelaten, geeft dit als motivatie aan

om de herinneringen te boek te zetten: “Ik hoop dat, wanneer al die herinneringen van al die mensen eens bij elkaar gezet worden, er bij de generatie van na die tijd een lichtje gaat branden (Leydesdorff, 1993, p. 15).” Dit zou als vierde argument kunnen functioneren waarom de Watersnoodramp de laatste jaren in hogere mate herdacht wordt.

3.2 Grote Vloed van de Mississippi 1927

De redactie van Historiek (2016) geeft aan dat de Grote Vloed van de Mississippi begon in april, toen er in achttien uur tijd 38 centimeter regen viel. Er ontstonden vloedgolven die Cincinnati en Pittsburgh onder water zetten. Er braken dijken door in Louisiana en Mississippi. De gevolgen waren groot: 700.000 daklozen en ongeveer 500 mensen die om het leven kwamen. De totale schade betrof een miljard euro, wat een derde was van de begroting in 1927.

De overheid besloot dijken bij Louisiana op te blazen, waardoor grote delen van Louisiana – St. Bernard Parish en Plaquemines Parish – onder water kwamen te staan. De pers gaf veel kritiek op de aanpak van president Calvin Coolidge. De president benoemde Herbert Hoover tot voorzitter van een commissie die de reddingsoperatie moest leiden. Vanuit het volk waren geluiden te horen dat hij de dakloos geworden Afro-Amerikanen te weinig hulp bood.

De US Army Corps of Engineers was verantwoordelijk voor het in toom houden van de Mississippi. In 1928 werd de *Flood Control Act* opgesteld, wat zorgde voor het langste systeem van dijken ter wereld, aldus de redactie van Historiek.

4.0 Inhoud

Nu historische informatie over de rampen is gegeven, zullen de liederen worden besproken. De manieren waarop liederen volgens Sparling behulpzaam kunnen zijn aan het rouwproces, worden toegepast op eerst de Nederlandstalige liederen, en dan de Amerikaanse. Elk lied wordt kort geïntroduceerd. Daarna volgt een bespreking van de vier elementen van Sparling: de voorspelbaarheid, de emotionaliteit, de mate waarin de ramp geconcretiseerd wordt en het bieden van hulp om het leven opnieuw op te pakken.

4.1 Watersnoodramp 1953

4.1.1 Mar van der Veer & Michiel de Zeeuw, 2008 – *Zoveel stemmen*

Volgens de redactie van de Gereformeerde Kerk van Zierikzee (z.d.) is Mar van der Veer cantor bij de Gereformeerde Kerk van Zierikzee en muziekdocent in Middelharnis. Michiel de Zeeuw is als predikant verbonden aan de Gereformeerde Kerk van Zierikzee, aldus de redactie. Buiten zijn werkzaamheden als predikant, is hij actief als liedjesschrijver. Ze hebben samen *Zoveel stemmen* geschreven. Mar van der Veer heeft de muziek voor zijn rekening genomen, en Michiel de Zeeuw de teksten.

De structuur laat zich als volgt analyseren. “Zoveel stemmen” is een canon. Dit is een muziekvorm waarbij stemmen elkaar imiteren, terwijl de geïmiteerde stem doorzet. Het lied is opgebouwd uit vijf zinnen die zich op dezelfde manier ontwikkelen. De structuur kent dus veel herhaling, wat volgens Sparling een gevoel van orde teweeg kan brengen. In de tekst worden klanken herhaald: de z – (zoveel, zijn, zie, zingen, zee, zoveel) en de st – klanken (stemmen, storm-en, sterker, stemmen).

De ramp wordt niet geconcretiseerd.

Emotie speelt een rol waar verdriet en troost geuit wordt. De tekst begint “Zoveel stemmen zijn verwaaid”, wat een uiting van verdriet is. De vierde zin luidt: “Zingen maakt je medewerker bij gedenken aan de zee.” De troostende functie van het lied wordt expliciet benoemd; het zingen van het lied helpt de herinnering aan de zee levend te houden.

Het lied biedt steun het leven weer op te pakken door het benoemen van slachtoffers en door aan te geven dat het lied kan helpen de ramp te blijven herinneren. De slachtoffers van de ramp worden (impliciet) genoemd in de eerste zin: “Zoveel stemmen zijn verwaaid”.

Hetzelfde geldt voor zin vijf: “Zoveel stemmen waaien mee”. Zin vier biedt expliciet hulp in het rouwproces: “Het lied helpt mee bij het gedenken aan de zee”.

4.1.2 BLØF, 2009 – *De storm*

Volgens de redactie van Wikipedia (z.d.) is BLØF een popgroep die in 1992 werd opgericht. De band bestaat uit Paskal Jakobson, Bas Kennis, Peter Slager en Norman Bonink. Voor de Nederlandse speelfilm *De storm* schreven ze het gelijknamige titelnummer *De storm*. De film gaat over de Watersnoodramp.

De structuur van *De storm* laat zich als volgt analyseren. Het lied is opgebouwd op de volgende manier: couplet één, couplet twee, refrein één, couplet drie, variatie refrein één, tweede variatie refrein één, bridge, refrein één en tweede variatie refrein één. De verschillende refreinen beginnen met “Geef, geef de moed niet op” en dit wordt in refrein één en variatie refrein één, één keer herhaald en in de tweede variatie van refrein één, drie keer gezongen.

De watersnoodramp wordt geconcretiseerd in de regel: “Al stijgt het water snel en onverwacht”. Dit geeft een beschrijving van de steeds hoger wordende waterstand ten tijde van de ramp.

Emotie speelt een rol in het refrein, dat de luisteraar ervan vergewist niet de moed op te geven. In het derde couplet wordt gezongen: “Maar wie alles verliest vindt zichzelf op een dag weer terug, als een mens”. Opnieuw komt een troostende emotie naar voren. In de tweede variatie van refrein één wordt gezongen: “Dit is wat je maakt tot wie je bent”. Hier wordt een soortgelijk sentiment uitgedrukt. “De storm gaat ooit eens liggen” in hetzelfde refrein biedt een perspectief op hoop. In de bridge wordt gezongen: “De regen slaat tegen de ruiten” / “En van binnen stormt het net zo hard als buiten”. Middels een metafoor wordt de innerlijke toestand omschreven.

Het lied biedt steun het leven opnieuw op te pakken door aan te sporen het leven op te pakken. Dit is het geval in het refrein met de woorden “Geef de moed niet op”. In de voorbeelden van de vorige alinea waar BLØF woorden geeft aan een troostrijke emotie, is dit het geval, alsook in “De storm gaat ooit eens liggen”.

4.1.3 Bas Groenenberg / Floris de Haan, 2011 – *Ten onder gegaan*

Volgens de website van Bas Groenenberg (z.d.) is hij zanger, acteur, schrijver en regisseur. Hij heeft in verschillende musicals gespeeld. Volgens de redactie van *Luitaardmusic* (2011) is Floris de Haan componist, producer en sounddesigner. Samen hebben ze de nummers van *1953, de musical* geschreven. *Ten onder gegaan* is één van deze nummers. Het hieropvolgende nummer – *Tranenzee* – komt uit dezelfde musical.

De structuur van *Ten onder gegaan* laat zich als volgt analyseren. Het lied bestaat uit drie coupletten, een herhaling van het eerste couplet en vier refreinen. Het refrein bestaat uit tweemaal de zin “Alles is ten onder gegaan”. Er zit dus herhaling in de structuur waar het het refrein betreft, de inhoud van het refrein en de herhaling van het eerste couplet. Couplet één en twee beginnen allebei met “Wat vannacht gebeurde ...”.

Er worden geen concrete gegevens van de ramp genoemd.

Emotie speelt een rol door uiting te geven aan verdriet, spijt en gewetensnood. In de eerste zin, “Wat vannacht gebeurde kan ik niet verteren”, wordt een heftige emotie onder woorden gebracht. Dit gebeurt ook in de volgende zin: “En diep vanbinnen brandt dat ik het tij had moeten keren”. De woordkeuze “diep vanbinnen brandt” is emotioneel. Daarnaast wordt spijt betuigd. De rest van het eerste couplet is eveneens emotioneel geladen: “Maar ik kan het niet alleen” / “Ik heb er alles aan gedaan” / “Ik trachtte, probeerde, wat ieder negeerde”.

Het tweede couplet beschrijft hoe de zanger de gebeurtenissen nooit kan vergeten. Het knaagt aan zijn geweten in zin drie, couplet twee. Voorts zegt de narrator: “Een besef van rekenschap dat ik voorop had moeten staan” / “Als goed burger, vader voel me verraden”.

Het lied biedt steun het leven weer op te pakken door slachtoffers te benoemen en expliciet aan te sporen het leven op te pakken. Slachtoffers worden niet letterlijk, maar wel figuurlijk genoemd in het refrein (“Alles is tenonder gegaan”). In couplet drie wordt gezegd:

Het is geen tijd om nu te zeuren;
Het is gebeurd, water overspoelt het land;
Treuren maakt geen dijken dicht, vult geen zakken zand;
We moeten werken, vechten voor ons gestel.

Dit is een oproep door te gaan met het leven, en niet jezelf te verliezen in “zeuren”.

4.1.4 Bas Groenenberg / Floris de Haan, 2011 – *Tranenzee*

Tranenziee bestaat uit twee coupletten, twee refreinen en een *bridge*. Het refrein luidt:

Een moederhart gebroken om haar kind
Door de golven wreed vermoord
Door de zoute storm gesmoord
Het leven weggeblazen door de wind
In het zilte van de zee
Verdrinkt een stukje van mijn leven mee in een tranenziee”.

Het refrein bestaat uit zes regels; deze worden drie keer herhaald.

Er worden geen concrete gegevens van de ramp genoemd.

Emotie speelt een rol door rouw, klachten en wanhoop te beschrijven. De tweede zin is expressief: “Mijn hele leven is uit evenwicht”. Dit wordt vervolgt met “Ik zal niet rusten tot je hier weer in mijn armen bent”. Een intense staat van rouw wordt beschreven. Het reeds geciteerde refrein is emotioneel waar het “een moederhart gebroken om haar kind”, “wreed vermoord” en “verdrinkt een stukje van mijn leven mee in een tranenziee” betreft.

In het tweede couplet wordt gezegd: “Nooit werd ik gezegend met een kind”. Dit is een emotionele klacht. “Maar jou heb ik met hart en ziel bemind” is expressief. Zin drie, couplet twee is uiterst emotioneel: “Mijn tranen branden ruw uiteengeslagen door de wind”.

Bij wijze van wanhoop wordt God aangesproken: “God in de hemel, hoort u mijn gebeden?”

Het lied biedt steun het leven opnieuw op te pakken door het noemen van slachtoffers. Er wordt een slachtoffer genoemd in de volgende regel: “In een zee van zilt verdriet” / “Waar jij het leven liet”. Dit motief komt terug in “Een leven weggeblazen door de wind”. In beide gevallen wordt niet concreet gemaakt wie wordt bedoeld.

4.1.5 Sjaan Duinhoven, 2019 – *Kleine piraat*

Volgens de redactie van Wikipedia (z.d.) is Sjaan Duinhoven een Nederlandse actrice, zangeres en liedjesschrijfster. Duinhoven studeerde af aan de Amsterdamse Toneelschool en Kleinkunstacademie. Ze schreef voor de documentaire *Stormvloed in De Schelphoek* het lied *Kleine piraat*.

De structuur van *Kleine piraat* laat zich als volgt analyseren. Het lied kent een refrein dat drie keer terug komt:

En alles gaat voorbij;
De wolken en de wind en wij;
Maar nooit was iemand ooit zo dichtbij;
Als jij bij mij.

Volgens Sparling zorgt herhaling voor een gevoel van orde. De titel van het muziekstuk komt één keer in de liedtekst terug. Er wordt ook op gevarieerd, namelijk met “kleine tovenaar”. In alle strofen, op het eerste couplet na, komt het thema wind terug.

Kleine piraat concretiseert de ramp niet.

Er wordt op de volgende manieren ruimte gegeven aan emoties: er wordt troost en verdriet uitgesproken. Indien er draken, golven of wolven zijn, komt de zangeres “eraan gevlogen op een roze reuzevogel met een fakkel en een zwaard”. De tekst biedt troost. Hetzelfde sentiment komt terug in “Wanneer de nacht het donkerst is, wordt het alweer licht” en “laat de wind je waaien waar je wil, onder het lawaai daar is het altijd stil”. De wind kent geen verdriet. Er zijn een aantal regels die uiting geven aan persoonlijk verdriet, namelijk “Maar nooit was iemand zo dichtbij als jij bij mij” en “En alles gaat voorbij, de wolken en de wind en wij”.

Sparling geeft aan dat liederen kracht kunnen geven door te gaan met het leven door slachtoffers, of de ramp zelf te noemen. Dit is niet van toepassing op *Kleine piraat*.

4.2 Subconclusie Watersnoodramp 1953

In de categorie Watersnoodramp wordt in elk nummer gebruik gemaakt van herhaling. Vier van de vijf nummers hebben een refrein dat herhaald wordt. *Zoveel stemmen* heeft geen refrein; het nummer is opgebouwd volgens de conventies van het canon en kent vijf regels die voortdurend herhaald worden.

In vier van de vijf nummers wordt de ramp niet geconcretiseerd.

In vijf van de vijf nummers speelt emotie een rol. Er wordt uitdrukking gegeven aan emoties van verdriet en spijt en er worden woorden gegeven aan troost. Bovendien wordt er hoop uitgesproken voor de toekomst.

In vier van de vijf nummers wordt de luisteraar kracht ingeprent het leven op te pakken. Dit gebeurt niet in *Kleine piraat*. In de overige nummers worden slachtoffers genoemd,

of wordt er letterlijk gezegd dóór te gaan en niet op te geven (*De storm, Ten onder gegaan*).

4.3 Grote Vloed van de Mississippi 1927

4.3.1 Barbecue Bob, 1927 - *Mississippi Heavy Water Blues*

Volgens de redactie van Wikipedia (z.d.) was Barbecue Bob (1902-1931) – zijn echte naam was Robert Hicks – een Amerikaanse blueszanger, gitarist en liedjesschrijver. Hij vertegenwoordigde de Atlanta blues. In 1927 schreef hij *Mississippi Heavy Water Blues*.

De structuur van *Mississippi Heavy Water Blues* laat zich als volgt analyseren. Het lied bestaat uit tien coupletten van drie regels, plus een niet gezongen, maar gesproken zin. Elk couplet is als volgt opgebouwd: twee regels, plus “That’s why I’m crying, Miss’ippi Heavy Water Blues”. Deze zin wordt dus tien keer herhaald en functioneert als refrein. De titel wordt aan het refrein ontleend.

Er worden concrete gegevens genoemd in de vorm van gevolgen van de ramp, alsook locaties. In couplet één wordt het verlies van “sweet mama” genoemd: “Lookin’ for my sweet mama, ah, but she ain’t here no more”. De narrator is zijn huis kwijtgeraakt: “My house got washed away” (couplet twee). In couplet vijf wordt een locatie genoemd: “I heard a moan on that Arkansas side”. In couplet zes worden verschillende locaties genoemd: “I’m in Mississippi, with mud all in my shoes” / “My gal in Lou’siana with those high water blues”. Dit gebeurt eveneens in het laatste couplet: “Lord, lord, lord, Mississippi shakin’” / “Lou’siana sinkin’, the whole town’s da-rinkin’, Robert Hicks is singin’” (couplet tien).

Emotie komt terug op diverse manieren; er worden verdriet, wanhoop en verlangen uitgesproken. Het lied opent met “I was walkin’ down the Levee with my head hangin’ low” (couplet één), waarbij “with my head hangin’ low” uiting is van een negatieve emotie. In het refrein komt “cryin’” voor. De narrator vervolgt in couplet twee met het aanroepen van God (“Lord, Lord, Lord”) en de staat van zijn te beschrijven als “I’m so blue”. “I’m cryin’ “How long ‘fore another payday?” (couplet twee) geeft een staat van wanhoop aan: niet alleen vraagt de narrator het niet, maar ‘huilt’ hij de vraag, ook heeft hij geldzorgen.

Couplet vier begint als volgt: “I hope she come back someday, kind and true”. Er wordt een verlangen uitgesproken van de terugkeer van zijn liefde. In het daaropvolgende couplet gebeurt het volgende: “I think I heard a moan on that Arkansas side” / “Cryin’, “How long, before sweet mama arrives?” (couplet vijf). Niet alleen de narrator is zijn partner kwijtgeraakt, ook iemand in Arkansas. Zijn persoonlijke verlies wordt nog tweemaal

genoemd. Couplet zeven: “All I need’s some sweet mama, to just fill me jellyrol”. Couplet acht: “I need some sweet mama”. In couplet negen wordt dit veralgemeniseerd: “Ain’t no womens out here, for they all got washed away”.

Het lied biedt steun het leven opnieuw op te pakken door slachtoffers en het kwijt-raken van een huis te benoemen. De narrator is zijn huis kwijtgeraakt (couplet twee) en zijn partner (couplet een, drie, vier, zes, zeven, acht, negen), en zoals gezegd wordt dit laatste veralgemeniseerd in couplet negen.

4.3.2 Memphis Minnie & Kansas Joe McCoy, 1929 – *When the Levee Breaks*

Volgens de redactie van Wikipedia (z.d.) was Memphis Minnie (1897-1973) een Amerikaanse blueszangeres, componiste, liedjesschrijfster en gitariste. Kansas Joe McCoy (1905-1950) was een Amerikaanse blueszanger en liedjesschrijver. Ze vormden een echtpaar. Samen schreven ze *When the Levee Breaks*.

De liedstructuur van *When the Levee Breaks* is als volgt te definiëren. De tekst van het nummer is opgebouwd volgens de conventies van bluesmuziek. Dit betekent dat elk couplet bestaat uit een zin, een herhaling en een tweede zin. Dit heeft ten gevolge dat er veel herhaling zit in de tekst. Sparling geeft aan dat herhaling zorgt voor een gevoel van orde.

When the Levee Breaks begint met de zin: “If it keeps on rainin’, levee’s goin’ to break”. Couplet drie begint eveneens met deze zin. In couplet één wordt dit vervolgd met “And the water gonna come in, have no place to stay”; in couplet drie luidt de vervolgzin “And all these people have no place to stay”. De eerste zin blijft hetzelfde en op de vervolgzin wordt gevarieerd.

Hetzelfde principe wordt toegepast op de zin “I works on the levee, mama, both night and day”. De zin is terug te vinden in zowel vijf als zeven, met in couplet vijf de vervolgzin “I ain’t got nobody, keep the water away” en in couplet zeven de vervolgzin “I work so hard, to keep the water away”.

Het nummer bestaat uit negen coupletten. Het nummer ontleent de titel uit couplet zes – “When the levee breaks, mama, you got to lose” – en “the levee” komt terug in alle coupletten behalve couplet vier en acht.

When the Levee Breaks noemt concrete gegevens waar het de staat van de dijk betreft, alsook de gevolgen van het breken, en het verliezen van een vrouw en huis. Het nummer beschrijft hoe de dijk dreigt te breken indien het blijft regenen. Daarnaast noemt het nummer de gevolgen van het breken van de dijk: “have no place to stay” (couplet één) en “All these

people have no place to stay” (couplet drie). In couplet acht verliest de narrator zijn vrouw: “I had a woman, she wouldn’t do for me”. Tot slot wordt het verlies van vrouw én haard beschreven: “Gonna leave my baby, and my happy home” (couplet negen).

Het lied geeft emotie de ruimte door uiting te geven aan verdriet en eenzaamheid. In couplet twee komen de volgende regels voor: “Well all last night I sat on the levee and moan” / “Thinkin’ ‘bout my baby and my happy home”. “Moan” geeft expliciet uiting aan verdriet. In couplet vier komen de volgende twee regels voor: “Now look here mama what am I to do” / “I ain’t got nobody to tell my troubles to”. De narrator heeft niemand om toe te spreken, wat een uiting van eenzaamheid is.

In couplet zes wordt gezongen: “Oh cryin’ won’t help you, prayin’ won’t do no good”. Dit benoemt de hopeloosheid. Daarnaast wordt het woord “cryin’” gebruikt, wat expressief is. In couplet negen wordt gezongen: “It’s a mean old levee, cause me to weep and moan”. Dit sluit aan bij het sentiment van couplet zes.

Het lied biedt hulp het leven opnieuw op te pakken door slachtoffers te benoemen, en in specifiek de vrouw van de zanger. In couplet drie komt de volgende zinsnede voor: “And all these people have no place to stay”. Zijn vrouw wordt later genoemd in “I had a woman, she wouldn’t do for me” (couplet acht) en “Gonna leave my baby, and my happy home” (couplet negen).

4.3.3 Charley Patton, 1929 – *High Water Everywhere, Parts 1*

Volgens de redactie van Wikipedia (z.d.) was Charley Patton (1891 – 1934) een Amerikaanse blueszanger, gitarist en liedjesschrijver. Hij vertegenwoordigde de Amerikaanse Delta blues. In 1929 schreef hij het tweedelige *High Water Everywhere*, waarvan deel één nu besproken gaat worden.

High Water Everywhere, Parts 1 is opgebouwd uit zeven coupletten. Alle coupletten, behalve couplet zes, zijn als volgt opgebouwd: zin één, variatie zin één en zin twee. Couplet zes heeft in plaats van een variatie op zin één, een herhaling van zin één. Zodoende kent het nummer een duidelijke structuur met veel herhalingen/varianties.

Er worden concrete gegevens van de ramp genoemd in de vorm van locaties en aantallen slachtoffers. In couplet één wordt een van de plaatsen genoemd waar de Grote Vloed van de Mississippi plaatsvond: “Lord, I’ll tell the world the water done struck Drew’s town”. Dit gebeurt ook in couplet drie: “Look here, boys around Leland tell me river is raging high” / “I’m going over to Greenville, bought our tick-ets, good bye”. In het daaropvolgende

couplet wordt Rosedale genoemd: “I would go down to Rosedale, but they tell me there’s water there” (couplet vier). In couplet vijf wordt melding gemaakt van Blytheville – “Back water at Blytheville, done struck Joiner town” – en hoe daar vijftig families en kinderen verdrinken: “It was fifty families and children. Tough luck, they can drown”.

Emotie speelt een rol door zelfmedelijden uit te drukken en God aan te roepen. In couplet één, variatie zin één wordt het volgende gezegd: “The back water done rolled and tumbled, drove poor Charley down the line”. De narrator verwijst naar zichzelf als “poor Charley”, wat een uiting is van zelfmedelijden. Het aanroepen van God met “Lord” of “Lordy” in coupletten één, twee, drie, vier, zes en zeven is een kreet om hulp.

Het nummer biedt steun het leven opnieuw op te pakken door slachtoffers te noemen in couplet vijf – “... fifty families and children / Tough luck, they can drown” –, couplet zes – “The water was risin’ up in my friend’s door” – en couplet zeven: “Oh Lordy, women and children sinking down” / “I couldn’t see nobody home, and was no one to be found”.

4.3.4 Big Bill Broonzy, 1937 – *Southern Flood Blues*

Aldus de redactie van Wikipedia (z.d.) was Big Bill Broonzy (1903-1958) – zijn echte naam was Lee Conley Bradley – een Amerikaanse blueszanger, gitarist en liedjesschrijver. In 1937 nam hij *Southern Flood Blues* op.

Aangaande de structuur van *Southern Flood Blues* valt het volgende op te merken. Het lied is opgebouwd uit vijf coupletten. De coupletten zijn als volgt opgebouwd: zin één, variatie zin één, zin twee. De variaties zijn subtiel van aard. Bijvoorbeeld in couplet twee: “It was dark and it was rainin’, you could hear that howlin’ wind” / “It was dark and it was rainin’, baby you could hear that howlin’ wind”. Het nummer heeft een herkenbare structuur uit de bluesmuziek en kent veel herhalingen.

Er worden concrete gegevens genoemd; het water en de staat van een huis worden beschreven. Couplet één beschrijft hoe het water van de rivier tot aan de deur komt: “Early one morning, water was comin’ in my door” / “It was the old high river, tellin’ us to get ready and go”. In couplet drie wordt het volgende gezongen: “Hey the water had come in, wash everything I had down the street”. Er zijn geen schepen: “I was hollerin’ for mercy, and it weren’t no boats around” (couplet vier). In het laatste couplet wordt het huis verwoest door het water: “Hey my house started shakin’, started floatin’ on down the stream” (couplet vijf).

Emotie speelt een rol door het beschrijven van honger, huilen, schreeuwen en verdriet. In couplet twee wordt over verdriet gezongen: “If I get away this time, I will never come here

again”. In couplet drie wordt honger omschreven: “Hey my baby was cryin’, I didn’t have a thing to eat”. Er wordt “I was hollerin’ for mercy” (couplet vier) gezongen, wat een wanhoopskreet is voor genade. De laatste zin luidt: “It was dark as midnight, people began to holler and scream” (couplet vijf). De mensen schreeuwen, wat een directe uiting van emotie is.

Het lied biedt steun het leven op te pakken door het benoemen van slachtoffers, alsook het onder water lopen van het huis. In couplet drie wordt een van de slachtoffers genoemd – “Hey my baby was cryin’, I didn’t have a thing to eat” – en in couplet vijf wordt het verdwijnen van zijn huis in het water genoemd: “Hey my house started shakin’, started floatin’ on down the stream”.

4.3.5 Bob Dylan, 2006 – *The Levee’s Gonna Break*

Volgens de redactie van Wikipedia (z.d.) is Bob Dylan geboren in 1941. Zijn echte naam luidt Robert Allen Zimmerman. Hij is een liedjesschrijver, gitarist en zanger die wereldfaam bereikte met zijn poëtische teksten. In 2006 verscheen *The Levee’s Gonna Break* op het album *Modern Times*.

The Levee’s Gonna Break is opgebouwd uit zestien coupletten. De coupletten zijn volgens de conventies van bluesmuziek opgebouwd: zin één, herhaling zin één en zin twee. Dit geldt niet voor couplet zeven, die in plaats van een herhaling van zin één, een variatie op zin één heeft: “I look in your eyes, I see nobody else but me” / “I look in your eyes, I see nobody other than me”. De titel ontleent het nummer aan de zin “*If it keep on rainin’ the levee gonna break*”. Deze titel beslaat de eerste twee zinnen van coupletten één, vier, acht, twaalf, dertien en zestien, en functioneert zodoende als refrein.

Het lied noemt de volgende concrete gegevens van de ramp: de situatie, werkzaamheden, slachtoffers en het gedrag van mensen. Er wordt een dreigende situatie beschreven: als het blijft regenen, breken de dijken. In couplet twee beschrijft Dylan de werkzaamheden op de dijk: “Well I worked on the levee Mama, both night and day”. Couplet vier beschrijft het gedrag van mensen: “Some of these people gonna strip you of all they can take”. In couplet tien worden slachtoffers van de ramp omschreven: “Some people on the road carrying everything that they own” / “Some people got barely enough skin to cover their bones”.

Emotie speelt een rol omdat het lied een nieuwe staat van zijn beschrijft, iemand ondankbaarheid verwijt, wensen uitsprekt, alsook hoop voor de toekomst, en gevoelens van beklemming omschrijft. In couplet drie zingt Dylan: “I paid my time and now I’m as good as

new” / “They can’t take me back, not unless I want them to”. Dit is een uiting van een nieuwe staat van zijn (“as good as new”). In couplet zes zingt de zanger: “I picked you up from the gutter and this is the thanks I get” / “You say you want me to quit ya, I told you no, not just yet”. Hij verwijt een zeker persoon – zijn liefde? – ondankbaarheid en wenst (voorlopig) bij haar te blijven. In couplet zeven wordt een wens uitgesproken: “I look in your eyes, I see nobody other than me” / “I see all that I am and all I hope to be”. Couplet negen luidt als volgt: “When I’m with you I forget I was ever blue” / “Without you there’s no meaning in anything I do”. Hij geeft zijn emotionele staat aan als zijn partner hem verlaat, en geeft de emotionale status aan als hij bij zijn partner is. Couplet elf bevat de zin: “A few more years of hard work then there’ll be a thousand years of happiness”. Een emotionele status van geluk wacht. Couplet twaalf luidt als volgt: “I tried to get you to love me, but I won’t repeat that mistake”. Hier worden zijn toenaderingspogingen als een fout omschreven. In couplet veertien wordt gezongen: “I ain’t got enough room to even raise my head”. Een staat van beklemming wordt omschreven. Couplet vijftien luidt: “Come back, baby, say we never more will part” / “Don’t be a stranger without a brain or heart”. De zanger wenst zijn liefde terug. Hij wilt niet dat ze weggaat, omdat ze dan als een vreemdeling voor hem is. Dylan spreekt een vurige hoop uit.

Het lied biedt kracht het leven opnieuw op te pakken door het benoemen van slachtoffers, alsook het gedrag van mensen. In couplet acht noemt het lied slachtoffers: “Some of these people don’t know which road to take”. Couplet tien beschrijft eveneens slachtoffers: “Some people on the road carrying everything that they own” / “Some people got barely enough skin to cover their bones”. Couplet zestien beschrijft de staat van zijn van mensen: “Some people still sleepin’, some people are wide awake”.

4.4 Subconclusie Grote Vloed van de Mississippi 1927

In de categorie Grote Vloed van de Mississippi wordt in elk nummer gebruikt gemaakt van herhaling. De nummers zijn opgebouwd volgens de conventies van de bluesmuziek. “*Mississippi Heavy Water Blues*” en “*The Levee’s Gonna Break*” kennen een refrein.

Vijf van de vijf nummers concretiseren de ramp. De liederen doen dat door de staat van de dijk te beschrijven, alsook de gevolgen van het breken van de dijk, het verliezen van een vrouw, huis, en door locaties op te noemen waar de ramp zich afspeelde.

In vijf van de vijf nummers speelt emotie een rol. De liederen geven woorden aan eenzaamheid, verdriet, verlangen, honger, wanhoop, zelfmedelijden en beklemming, maar

ook aan positieve emoties als een hernieuwde staat van zijn, verlangen, wachtend geluk en hoop. In “*Mississippi Heavy Water Blues*”, “*High Water Everywhere Part 1*” en “*The Levee’s Gonna Break*” roepen de zangers God aan.

Vijf van de vijf nummers geven steun het leven op te pakken. Alle liederen noemen slachtoffers. In “*Southern Flood Blues*” en “*Mississippi Heavy Water Blues*” wordt het verlies van het huis genoemd.

5.0 Vergelijking

Nu de tien nummers geanalyseerd zijn in de termen van Sparling, kan een vergelijking worden gemaakt tussen de categorie Watersnoodramp 1953 en Grote Vloed van de Mississippi 1927. De overeenkomsten en verschillen zullen worden benoemd.

5.1 Overeenkomsten

De overeenkomsten tussen de twee categorieën zijn als volgt. Zowel de Nederlandse als de Amerikaanse liederen maken veel gebruik van herhaling. In vier van de vijf nummers over de Watersnoodramp, en in vijf van de vijf nummers over de Grote Vloed van de Mississippi, wordt herhaling toegepast.

Bovendien speelt in alle besproken liederen emotie een rol, zoals verdriet, spijt, troost en hoop. Daarnaast wordt in zowel de Nederlandse als de Amerikaanse nummers getracht de luisteraar moed toe te spreken het leven op te pakken, en worden er slachtoffers genoemd. Qua beeldrepertorie valt op dat in beide categorieën het stijgen van het water wordt beschreven: “al stijgt het water snel en onverwacht” (*De storm*), “If it keeps on rainin’, the levee’s goin’ to break” (*When the Levee Breaks*), “If it keeps on rainin’, the levee’s gonna break” (*The Levee’s Gonna Break*). Het belang van hard werken wordt in beide categorieën genoemd: “We moeten werken” (*Ten onder gegaan*), “I work so hard” (*When the Levee Breaks*), “I work on the levee, mama, both night and day” (*When the Levee Breaks, The Levee’s Gonna Break*). Beide categorieën hanteren de metafoor dat het donker is nu de ramp heeft plaatsgevonden: “Wanneer de nacht het donkerst is, wordt het alweer licht” (*Kleine piraat*), “It was dark and it was raining” (*Southern Flood Blues*) en “It was dark as midnight” (*Southern Flood Blues*).

5.2 Verschillen

De verschillen tussen de twee categorieën zijn als volgt. Waar de nummers over de Watersnoodramp in vier van de vijf gevallen herhaling kennen door het hanteren van een refrein, kennen de nummers over de Grote Vloed van de Mississippi herhaling door het toepassen van de bluesstructuur: zin één, herhaling of variatie zin één, zin twee. In de Nederlandse categorie is een canon te vinden, in de Amerikaanse niet.

De nummers over de Grote Vloed van de Mississippi concretiseren in vijf van de vijf

gevallen de ramp, terwijl dit in vier van de vijf nummers uit de categorie Watersnoodramp 1953 niet gebeurt. Dit heeft mogelijk iets te maken met de bluestraditie.

Er worden in de Amerikaanse categorie meer emoties uitgesproken. Emoties die in de Amerikaanse categorie terug te vinden zijn, en niet in de Nederlandse, zijn: eenzaamheid, verlangen, wanhoop, zelfmedelijden, beklemming en positieve emoties. Daarnaast wordt God veelvuldig aangesproken, terwijl dit in de Nederlandse muziek maar één keer gebeurt, namelijk in “*Tranenzie*”.

Beide categorieën geven de luisteraar moed door te gaan met het leven, maar de Amerikaanse categorie doet dit zowel door het noemen van slachtoffers als het verliezen van je huis, terwijl de Nederlandse categorie alleen de slachtoffers noemt.

De Amerikaanse categorie noemt meer locaties. Diermetaforen komen slechts in de Nederlandse categorie voor: “draken, golven, wolven” (*Kleine piraat*).

6.0 Conclusie

In dit onderzoek is gekeken in hoeverre de Nederlandse liederen de Watersnoodramp van 1953 anders verwerken dan Amerikaanse liederen de Grote Vloed van de Mississippi van 1927. Amerikaanse liederen maken veelvuldiger gebruik van herhaling, hebben een breder scala aan emoties en concretiseren de ramp in hogere mate. De Amerikaanse nummers geven kracht het leven opnieuw op te pakken door het noemen van slachtoffers en het verliezen van een huis, terwijl in de Nederlandse nummers alleen het eerste gebeurt. In vier van de vier categorieën laten de Amerikaanse liederen hogere getallen zien. De Amerikaanse liederen zijn, in de termen van Sparling, het rouwproces behulpzamer dan de Nederlandse liederen.

Tijdens het onderzoek vielen meerdere dingen op. Ten eerste waren de Amerikaanse nummers bekender dan de Nederlandse. Hiervoor spreekt dat drie van de vijf Nederlandse teksten getranscribeerd moesten worden, omdat ze niet te vinden waren. Dit doet het vermoeden rijzen dat de Watersnoodramp in hoge mate niet door middel van liederen is verwerkt. Dit zou kunnen verklaren waarom de Nederlandse liederen het rouwproces minder behulpzaam zijn dan de Amerikaanse. Bij de keuze van de liederen is rekening gehouden met het criterium populariteit, dus de oorzaak ligt niet in de liedkeuze.

Ten tweede viel op dat de verschijningsdata van de Amerikaanse liederen (1927, 1929, 1929, 1973 en 2006) dichter bij het rampjaar 1927 liggen dan de verschijningsdata van de Nederlandse liederen (2008, 2009, 2011, 2011 en 2019) bij het rampjaar 1953. De verschijningsdatum is een criterium geweest – hoe groter het verschil in verschijningsdatum, hoe geschikter het lied -, dus de oorzaak kan niet gevonden worden in de liedkeuze. Opnieuw rijst het vermoeden dat de Watersnoodramp in mindere mate door middel van liederen is verwerkt dan de Grote Vloed van de Mississippi.

Historicus en hoogleraar Selma Leydesdorff (1993) geeft aan dat, kort na de Watersnoodramp, het verhaal van de overlevenden amper gehoord werd. De aanleiding om het boek *Het water en de herinnering* (1993) te schrijven, was dat de ervaringen van slachtoffers tot dan toe buiten de geschiedschrijving waren gebleven. Dit sluit aan bij het ontbreken van liederen over de Watersnoodramp, kort na 1953. Behalve dat er geen ruimte was voor het verhaal van de overlevenden, was er ook geen ruimte voor liederen over de ramp, die al dan niet behulpzaam konden zijn aan het rouwproces. In licht speculatieve zin valt te zeggen dat het er op lijkt dat er geen ruimte was voor emoties van rouw, in de vorm van ooggetuigenverslagen of liederen, maar dat er slechts plek was voor gevoelens van nationalisme en het aanbieden van hulp, al dan niet in het kader van de wederopbouw.

Onderzoekster Inge Duin (2010) geeft aan dat de Watersnoodramp op dit moment meer aandacht krijgt dan ooit vanwege de afstand van de tijd, het symbolisme van het jaar 2003, omdat de ramp lange tijd ondergesneeuwd is geweest door de Tweede Wereldoorlog en omdat de generatie die de Watersnoodramp heeft meegemaakt, langzaam uitsterft. Deze argumenten zouden kunnen verklaren waarom de liederen over de Watersnoodramp uit zulke recente jaren komen. Zodoende hebben liederen over de Watersnoodramp meer een herinneringsfunctie, dan een functie van rouwverwerking. Dit wordt bevestigd door de relatief lage scores van de Nederlandse liederen op de maatstaven van Sparling.

Uit het onderzoek blijkt dat de Grote Vloed van de Mississippi in hogere mate door middel van liederen is verwerkt dan de Watersnoodramp. Bovendien zijn de Amerikaanse liederen volgens de maatstaven van Sparling behulpzamer aan het rouwproces dan de Nederlandse. De Watersnoodramp wordt door middel van liederen herinnerd. In vervolgonderzoek zou onderzocht kunnen worden welke culturele redenen hier verder nog aan ten grondslag liggen. Mogelijk gaan de twee culturen anders om met de dood en rouw. Hiervoor zouden meer rampen onderzocht moeten worden. Zo zou de rouwcultuur van Nederland en de Verenigde Staten aangaande natuurrampen breder in kaart gebracht kunnen worden.

7.0 Bibliografie

Anoniem, (z.d.). 55^e herdenking van de watersnoodramp. Geraadpleegd op 7 – 5 – 2020 van <http://www.gereformeerdzierikzee.nl/liederen/08herdenking/herdenking.php/>

Anoniem, (z.d.). Blof – De storm (geef niet op). Geraadpleegd op 12 – 5- 2020 van <https://www.songteksten.nl/songteksten/86388/blof/de-storm--geef-niet-op-.htm>

Anoniem, (z.d.). When the levee breaks. Geraadpleegd op 11 – 5 – 2020 van <https://genius.com/Kansas-joe-mccoy-and-memphis-minnie-when-the-levee-breaks-lyrics>

Anoniem, (z.d.). Mississippi Heavy Water Blues. Geraadpleegd op 9 – 5 – 2020 van <https://genius.com/Barbecue-bob-mississippi-heavy-water-blues-lyrics>

Anoniem, (z.d.). Southern Flood Blues. Geraadpleegd op 7 – 5- 2020 van <https://genius.com/Big-bill-broonzy-southern-flood-blues-lyrics>

Anoniem, (z.d.). High Water Everywhere Part 1. Geraadpleegd op 11 – 5 – 2020 van <https://genius.com/Charley-patton-high-water-everywhere-part-1-lyrics>

Dylan, B. (z.d.). The Levee's Gonna Break. Geraadpleegd op 12 – 5 – 2020 van <http://www.bobdylan.com/songs/levees-gonna-break/>

Cup, I. (2020). Watersnoodramp 1953: een van de grootste natuurrampen die Nederland ooit trof. Geraadpleegd op 8 – 1 – 2020 van <https://www.bndestem.nl/brabant/watersnood-ramp-1953-een-van-de-grootste-natuurrampen-die-nederland-ooit-trof~a64a9660/>

Dell, H., Hickey, M.M. (2017). *Singing Death: Reflections on Music and Mortality*. Londen: Routledge.

Duine, I. (2010). De watersnoodramp. Fictie, non-fictie en cultureel geheugen. *Vooys*, jaargang 28, p. 32 – p. 41.

Europese Commissie, (2015). Five years on from the Haiti earthquake: The EU's response. Geraadpleegd op 3 – 3 – 2020 van https://www.europa-nu.nl/id/vjqegqxhy0w8/nieuws/five_years_on_from_the_haiti_earthquake?ctx=vibynx4yl1sc&s0e=vhdubxdwqrzw

Leydesdorff, S. (1993). *Het water en de herinnering. De Zeeuwse watersnoodramp*. Amsterdam: Meulenhof.

Musicalsongs6, (2012). 1953, de musical – 17. Ten onder gegaan. Geraadpleegd op 12 – 5 – 2020 van <https://www.youtube.com/watch?v=S52UgiEJz5w&t=1s>

Musicalsongs6, (2020). 1953, de musical – 16. Tranenzee. Geraadpleegd op 12 – 5 – 2020 van https://www.youtube.com/watch?v=l_3L9lv9EBA

Redactie Encyclopaedia Britannica, (z.d.). Mississippi River flood of 1927. Geraadpleegd op 7 – 2- 2020 van <https://www.britannica.com/event/Mississippi-River-flood-of-1927>

Redactie Historiek, (2016). Louisiana 1927 – Randy Newman. Geraadpleegd op 7 – 2- 2020 van <https://historiek.net/louisiana-1927-randy-newman/6998/>

Redactie Rijkswaterstaat, (z.d.). Watersnoodramp 1953. Geraadpleegd op 12 – 1 – 2020 van <https://www.rijkswaterstaat.nl/water/waterbeheer/bescherming-tegen-het-water/watersnoodramp-1953/index.aspx>

Muller, T. (2019). Kleine piraat. Geraadpleegd op 12 – 5 – 2020 van <https://www.youtube.com/watch?v=yPwvM0dJKKQ>

Wikipedia, (z.d.). Sjaan Duinhoven. Geraadpleegd op 6 – 6 – 2020 van https://nl.wikipedia.org/wiki/Sjaan_Duinhoven

Wikipedia, (z.d.). Memphis Minnie. Geraadpleegd op 6 – 6 – 2020 van https://en.wikipedia.org/wiki/Memphis_Minnie

Wikipedia, (z.d.). Barbecue Bob. Geraadpleegd op 6 – 6 -2020 van https://nl.wikipedia.org/wiki/Barbecue_Bob

Wikipedia, (z.d.). Big Bill Broonzy. Geraadpleegd op 6 – 6 – 2020 van https://en.wikipedia.org/wiki/Big_Bill_Broonzy

Wikipedia, (z.d.). Charley Patton. Geraadpleegd op 6 – 6 – 2020 van https://en.wikipedia.org/wiki/Charley_Patton

Wikipedia, (z.d.). Bob Dylan. Geraadpleegd op 6 – 6 – 2020 van https://en.wikipedia.org/wiki/Bob_dylan

Wikipedia, (z.d.). BLØF. Geraadpleegd op 6 – 6 – 2020 van <https://nl.wikipedia.org/wiki/BL%C3%98F>

8.0 Bijlage: De liedteksten

8.1 Watersnoodramp 1953

Sjaan van Duinhoven - *Kleine piraat*

Vindplaats: <https://www.youtube.com/watch?v=yPwvM0dJkkQ>

Kleine piraat, als je straks slaapt
En je droomt dat je klimt in een boom
Kijk dan niet omlaag
Maar als je droomt van een draak
Of als je droomt van de golven
Of als je droomt van de wolven
En ze komen dichterbij
Droom dan van mij, dan kom ik eraan gevlogen
Op een roze reuzevogel met een fakkel en een zwaard

Zie je de sterren ze vallen, de verre sterren ze vallen omlaag
Vang ze maar, kleine tovenaars
En hoor je de zee die zingt zijn lied
En hoor je de wind die huult maar niet van verdriet
Want dat kent de wind niet

En alles gaat voorbij
De wolken en de wind en wij
Maar nooit was iemand ooit zo dichtbij
Als jij bij mij

Kleine piraat de aarde draait zoals dat gaat
En jij en ik en alle bomen en de kikkers en de dromen draaien mee
Dus vaar maar met je ogen dicht
Want als de nacht het donkerst is
Dan wordt het alweer licht

Ga maar kindje laat de wind je waaien waar je wil
Onder het lawaai daar is het altijd stil

En alles gaat voorbij
De wolken en de wind en wij
Maar nooit was iemand zo dichtbij
Als jij bij mij

Droom maar door
Dit is gewoon wat je hoort met een schelp tegen je oor

Mar van der Veer & Michiel de Zeeuw – *Zoveel stemmen*

Vindplaats: <http://www.gereformeerdzierikzee.nl/liederen/08herdenking/herdenking.php/>

Zoveel stemmen zijn verwaaid;
Stormen lijken altijd sterker.
Zie de rollen omgedraaid:
Zingen maakt je medewerker
bij gedenken aan de zee.
Zoveel stemmen waaien mee.

Bas Groenenberg / Floris de Haan – *Ten onder gegaan*

Vindplaats: <https://www.youtube.com/watch?v=S52UgiEJz5w&t=1s>

Wat vannacht gebeurde kan ik niet verteren
En diep vanbinnen brandt dat ik het tij had moeten keren
Maar ik kan het niet alleen
Ik heb er alles aan gedaan
Ik trachtte, probeerde, wat ieder negeerde
Alles is ten onder gegaan
Alles is ten onder gegaan

Wat vannacht gebeurde zal ik nooit vergeten
De storm kon ik niet keren maar het klaagt aan mijn geweten
Een besef van rekenschap dat ik voorop had moeten staan
Als burger, vader, voel me verraden
Alles is ten onder gegaan
Alles is ten onder gegaan

Het is geen tijd om nu te zeuren
Het is gebeurt
Water overspoelt het land
Treuren maakt geen dijken dicht
Vult geen zakken zand
We moeten werken
Vechten voor ons gestel (?)
Het was niet te voorkomen
Alles is ten onder gegaan

Wat vannacht gebeurde kan ik niet verteren
En diep vanbinnen brandt dat ik het tij had moeten keren
Maar ik kan het niet alleen
Ik heb er alles aan gedaan
Ik trachtte, probeerde, wat ieder negeerde
Alles is ten onder gegaan
Alles is ten onder gegaan

Bas Groenenberg / Floris de Haan – *Tranenzee*

Vindplaats: https://www.youtube.com/watch?v=l_3L91v9EBA

Ik streel in mijn gedachten jouw gezicht
Mijn hele leven is uit evenwicht
Ik zal niet rusten tot je hier weer in mijn armen ligt
In een zee van zilt verdriet
Waar jij het leven liet

Een moederhart gebroken om haar kind
Door de golven wreed vermoord
Door de zoute storm gesmoord
Het leven weggeblazen door de wind
In het zilte van de zee verdrinkt een stukje van mijn leven mee
In een tranenzee

Nooit werd ik gezegend met een kind
Maar jou heb ik met hart en ziel bemind
Mijn tranen branden ruw uiteengeslagen door de wind
In een zee van zilt verdriet
Waar jij het leven liet
Een moederhart gebroken om haar kind
Door de golven wreed vermoord
Door de zoute storm gesmoord
Het leven weggeblazen door de wind
In het zilte van de zee verdrinkt een stukje van mijn leven mee
In een tranenzee

God in de hemel hoort u mijn gebeden ?
Ik vecht met tegenzin
In een strijd die ik niet wil
Dat ik zal verdrinken in een tranenzee
In een tranenzee

Bløf – De storm

Vindplaats: <https://www.songteksten.nl/songteksten/86388/bløf/de-storm--geef-niet-op-.htm>

Overal waar je kijkt,
komt er geen eind aan het donker.
Overal waar je loopt,
zakken je voeten steeds dieper en dieper weg, in de grond

Alles verandert een keer.
Niemand blijft altijd dezelfde,
alles wat hier nu gebeurd
drijft vroeg of later
steeds verder en verder weg,
naar de zee

Geef,
Geef de moed niet op
Al stijgt het water snel en
geef,
Geef de moed niet op
Al lijkt de nacht zo lang,

Overal om je heen
komt er geen eind aan het donker,
alles raakt kwijt in de storm,
maar wie alles verliest vind zichzelf
op een dag weer terug, als een mens

Geef,
Geef de moed niet op
al stijgt het water snel en onverwacht
al lijkt de nacht zo lang
geef niet op,
Geef,
geef de moed niet op.

De storm gaat ooit eens liggen
Dit is wat je maakt,
tot wie je bent,
Geef niet op,
Geef niet op,
Geef niet op,

De storm gaat ooit eens liggen,

De regen slaat tegen de ruiten,
en van binnen stormt het net zo hard als buiten

Maar geef,
geef de moed niet op
Al stijgt het water snel en onverwacht
Al lijkt de nacht zo lang
geef niet op,
Geef,
geef de moed niet op.

De storm gaat ooit eens liggen
Dit is wat je maakt,
tot wie je bent,
Geef niet op,
Geef niet op,
Geef niet op,
De storm gaat ooit eens liggen,

Geef nooit op!

8.2 Categorie Grote Vloed van de Mississippi 1927

Memphis Minnie & Kansas Joe McCoy – *When the Levee Breaks*

Vindplaats: <https://genius.com/Kansas-joe-mccoy-and-memphis-minnie-when-the-levee-breaks-lyrics>

If it keeps on rainin', levee's goin' to break

If it keeps on rainin', levee's goin' to break

And the water gonna come in, have no place to stay

Well all last night I sat on the levee and moan

Well all last night I sat on the levee and moan

Thinkin' 'bout my baby and my happy home

If it keeps on rainin', levee's goin' to break

If it keeps on rainin', levee's goin' to break

And all these people have no place to stay

Now look here mama what am I to do

Now look here mama what am I to do

I ain't got nobody to tell my troubles to

I works on the levee mama both night and day

I works on the levee mama both night and day

I ain't got nobody, keep the water away

Oh cryin' won't help you, prayin' won't do no good

Oh cryin' won't help you, prayin' won't do no good

When the levee breaks, mama, you got to lose

I works on the levee, mama both night and day

I works on the levee, mama both night and day

I works so hard, to keep the water away

I had a woman, she wouldn't do for me

I had a woman, she wouldn't do for me

I'm goin' back to my used to be

It's a mean old levee, cause me to weep and moan

It's a mean old levee, cause me to weep and moan

Gonna leave my baby, and my happy home

Barbecue Bob – *Mississippi Heavy Water Blues*

Vindplaats: <https://genius.com/Barbecue-bob-mississippi-heavy-water-blues-lyrics>

I was walking down the Levee with my head hanging low

Looking for my sweet mama but she ain't here no more

That's why I'm crying Mississippi heavy water blues

Lord, Lord, Lord, I'm so blue, my house got washed away

And I'm crying "how long for another pay day"

That's why I'm crying Mississippi heavy water blues

I'm sitting here looking, at all of this mud

And my girl got washed away in that Mississippi flood

That's why I'm crying Mississippi heavy water blues

I hope she come back, some day kind and true

Ain't no one satisfy her like her sweet papa do

Thats why im crying Mississippi heavy water blues

I think I heard a moan, on the Arkansas side

Crying how long before sweet mama arrive

Thats why im crying Mississippi heavy water blues

Im in Mississippi, with mud all in my shoes

My girl in louisiana with those high water blues

Thats why im crying Mississippi heavy water blues

Spoken: Lord send me a sweet mama

Got plenty of muddy water, dont need no water cold

I need some sweet mama to send me daddy love

Thats why im crying Mississippi heavy water blues

Nothing but muddy water, as far as I could see

I need some sweet mama, come shake that thing with me

Thats why im crying Mississippi heavy water blues

Listen here you men, one more thing I'd like to say

Ain't no womens out here, for they all got washed away

Thats why im crying Mississippi heavy water blues

Lord, Lord, Lord

Mississippi shakin'

Louisiana sinkin'

The whole towns a shrinkin'

Robert Hicks is Singin'

Thats why im crying Mississippi heavy water blues

Big Bill Broonzy – *Southern Flood Blues*

Vindplaats: <https://genius.com/Big-bill-broonzy-southern-flood-blues-lyrics>

Early early one morning, water was comin' in my door

Early one morning, water was comin' in my door

It was the old high river, tellin' us to get ready and go

It was dark and it was rainin', you could hear that howin' wind

It was dark and it was rainin', baby you could hear that howlin' wind

If I get away this time, I will never come here again

Hey my baby was cryin', I didn't have a thing to eat

Hey hey hey, I didn't have a thing to eat

Hey the water had come in, wash everything I had down the street

I was hollerin' for mercy, and it weren't no boats around

Hey I was hollerin' for mercy, and it weren't no boats around

Hey that looks like people, I've gotta stay right here and drown

Hey my house started shakin', started floatin' on down the stream
Hey my house started shakin', went on floatin' on down the stream
It was dark as midnight, people began to holler and scream

Charley Patton – *High Water Everywhere Part 1*

Vindplaats: <https://genius.com/Charley-patton-high-water-everywhere-part-1-lyrics>

The back water done rolled lord, and tumbled, drove me down the line
The back water done rolled and tumbled, drove poor Charley down the line
Lord, i'll tell the world the water done struck Drew's town

Lord the whole round country, lord creek water is overflowed
Lord the whole round country, man, is overflowed
(spoken: you know, i can't stay here, i'm bound to go where it's high boy.)
I would go to the hill country, but they got me barred

Now looky now, in Leland, Lord, river is rising high
Looky here, boys around Leland tell me river is raging high
(spoken: boy, it's rising over there, yeah.)
I'm going over to Greenville, bought our tickets, good bye

Looky here, the water dug out, Lordy, levee broke, rolled most everywhere
The water at Greeville and Leland, Lord, it done rose everywhere
(spoken: boy, you can't never stay here.)
I would go down to Rosedale, but they tell me there's water there

Back water at Blytheville, backed up all around
Back water at Blytheville, done struck Joiner town
It was fifty families and children. Tough luck, they can drown

The water was rising up in my friend's door

The water was risins up in my friend's door
The man said his womenfolk, "Lord we'd better go"

Oh Lordy, women is groaning down
Oh Lordy, women and children sinking down
(Gesproken: Lord have mercy)
I couldn't see nobody home, and was no one to be found

Bob Dylan – *The Levee's Gonna Break*

Vindplaats: <http://www.bobdylan.com/songs/levees-gonna-break/>

If it keep on rainin' the levee gonna break
If it keep on rainin' the levee gonna break
Everybody saying this is a day only the Lord could make

Well I worked on the levee Mama, both night and day
Well I worked on the levee Mama, both night and day
I got to the river and I threw my clothes away

I paid my time and now I'm as good as new
I paid my time and now I'm as good as new
They can't take me back, not unless I want them to

If it keep on rainin' the levee gonna break
If it keep on rainin' the levee gonna break
Some of these people gonna strip you of all they can take

I can't stop here, I ain't ready to unload
I can't stop here, I ain't ready to unload
Riches and salvation can be waiting behind the next bend in the road

I picked you up from the gutter and this is the thanks I get

I picked you up from the gutter and this is the thanks I get
You say you want me to quit ya, I told you no, not just yet

I look in your eyes, I see nobody else but me
I look in your eyes, I see nobody other than me
I see all that I am and all I hope to be

If it keep on rainin' the levee gonna break
If it keep on rainin' the levee gonna break
Some of these people don't know which road to take

When I'm with you I forget I was ever blue
When I'm with you I forget I was ever blue
Without you there's no meaning in anything I do

Some people on the road carrying everything that they own
Some people on the road carrying everything that they own
Some people got barely enough skin to cover their bones

Put on your cat clothes, Mama, put on your evening dress
Put on your cat clothes, Mama, put on your evening dress
A few more years of hard work then there'll be a thousand years of happiness

If it keep on rainin' the levee gonna break
If it keep on rainin' the levee gonna break
I tried to get you to love me, but I won't repeat that mistake

If it keep on rainin' the levee gonna break
If it keep on rainin' the levee gonna break
Plenty of cheap stuff out there still around to take

I woke up this morning, butter and eggs in my bed
I woke up this morning, butter and eggs in my bed
I ain't got enough room to even raise my head

Come back, baby, say we never more will part
Come back, baby, say we never more will part
Don't be a stranger without a brain or heart

If it keep on rainin' the levee gonna break
If it keep on rainin' the levee gonna break
Some people still sleepin', some people are wide awake